

Futsal

A photograph of two futsal players in action on a blue court. The player on the left is wearing a yellow and red kit and is about to kick a white futsal ball. The player on the right is wearing a red and white kit and is sliding in to tackle him. The background is blurred, showing other players and spectators.

Jan Kresta
a kolektiv

 GRADA®

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Děkujeme figurantům Aleši Fialovi a Jiřímu Bázlerovi.

Jan Kresta a kolektiv

Futsal

Spoluautoři Petr Fousek, Ota Stejskal, Michal Stříž

Odborní recenzenti doc. PaedDr. Rudolf Psotta, Ph.D., PhDr. Mario Buzek, Csc.,
PaedDr. Ladislav Bláha, Ph.D. (kap. 7), doc. RNDr. Evžen Amler, CSc. (kap. 6)

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel. +420 220 386 401, fax +420 220 386 400
jako svou XXXX. publikaci

Odpovědná redaktorka Magdaléna Jimelová
Sazba Jan Šístek
Fotografie Jan Kresta, Petr Havlík
Fotografie na obálce Petr Havlík
Návrh a grafická úprava obálky Grafické studio Hozák

Počet stran 112
První vydání, Praha 2009
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2009

ISBN 978-80-247-2534-5 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6170-1 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

▶ Grafické značení	6
▶ Předmluva	7
▶ Úvod	8
▶ Charakteristika futsalu	9
▶ Historie	13
Historie ve světě	13
Historie v českých zemích	16
▶ Současnost	19
Instituce a soutěže v ČR	19
Futsal na školách	22
Mezinárodní instituce a soutěže	23
▶ Pravidla a rozhodování hry	25
Základní pravidla	25
Rozhodování hry	31
▶ Rozbor obsahu hry	37
Herní činnosti jednotlivce	38
Herní kombinace	80
Herní systémy	85
Standardní situace	100
▶ Trénink ve futsalu	103
Východiska přístupu k futsalovému tréninku	103
Úvod do teorie futsalového tréninku	104
Jak začít hrát futsal FIFA	106
▶ Závěr	108
▶ Literatura	109
▶ Seznam použitých zkratk	111

Grafické značení

Útočník

Útočník s označením

Brankář

Obránce

Obránce s označením

Clona

Střelba

Vedení míče

Let míče

Zpracování míče

Pohyb hráče

Míč

Předmluva

Vážení příznivci futsalu,

dovolte mi, abych publikaci, která se vám dostala do ruky, uvedl několika větami. V současnosti se český, evropský i světový futsal FIFA nachází ve fázi dynamického rozvoje. Pravidelně se konají národní soutěže v desítkách států po celém světě, obdobně se konají pravidelná mistrovství Evropy i světa, klubové soutěže pro mistry jednotlivých zemí. Rozběhly se i soutěže žen a mládeže. Každým rokem přibývá aktivních družstev, která se chtějí podílet na soutěžích. FIFA, UEFA i ČMFS výrazně podporují všechny oblasti rozvoje této sportovní hry, počínaje organizací soutěží, rozvojem zázemí, unifikací norem, tréninkem apod. Dokonce se objevují snahy pokusit se prosadit futsal do programu olympijských her.

České republika se může pochlubit výraznými úspěchy na mezinárodním poli. Například medail z mistrovství Evropy v roce 2003, účastí na světových šampionátech, úspěchy ve Futsal cupu – období fotbalové Ligy mistrů. Někteří naši špičkoví hráči okusili profesionální futsal v Rusku (Roman a Michal Marešovi, Jan Klíma), v Chorvatsku (Řešetár), v Polsku (Janovský, Polášek), v Anglii (Lalák) atd., kde svými výkony dělali nejen dobrou reklamu české futsalové škole, ale přinesli také do našeho futsalu nové trendy.

Chceme-li udržet se světovou špičkou krok, musíme investovat do budoucnosti, tj. do výchovy mládeže, zkvalitňování přípravy trenérů, do rozvoje veškerého zázemí, do propagace apod. Rádi bychom náš krásný sport také přiblížili široké veřejnosti a školám, protože se jedná o vhodnou rekreační pohybovou aktivitu. Tato publikace by k tomu měla přispět. Přináší ucelený pohled na náš krásný sport. Autorský kolektiv se ve futsalovém prostředí aktivně pohybuje po několik let a já věřím, že se jim dílo podařilo ku prospěchu českého futsalu FIFA.

Mgr. Otakar Mestek,
předseda komise futsalu ČMFS

Úvod

Dostává se vám do rukou první a dosud jediná publikace pojednávající o dynamicky se rozvíjejícím sportovním odvětví, které se vyvinulo z fotbalu – o futsalu FIFA. Jejím cílem je představit futsal FIFA z komplexního pohledu, zařazuje jej do systému sportovních her, srovnává s ostatními formami fotbalu, charakterizuje jej, uvádí vás do jeho historie i současnosti. Ať už jste laik, učitel tělesné výchovy či fotbalový, popř. futsalový trenér, naleznete zde informace o pravidlech, herních činnostech jednotlivce, herních kombinacích a systémech, kondiční přípravě a soutěžích v tomto sportovním odvětví. Text je doprovázen obrázky, schémata a tabulkami.

K napsání této knihy nás vedlo několik důvodů. Především ten, že v současné době není k dispozici žádná česky psaná publikace, která by se tímto tématem uceleně zabývala. S rozmachem sportovního vysílání se na televizní obrazovky dostává i futsal FIFA, a ne každý sportovní divák je futsalově tak znalý, aby si toto odvětví užil bez patřičných informací.

Ve futsalovém prostředí se pohybujeme už dlouhou dobu, známe ho a jsme tedy schopni odborně a fundovaně představit informace jak teoretického, tak praktického rázu. Rádi bychom poděkovali Komisi futsalu Českomoravského fotbalového svazu v čele s Mgr. Otakarem Mestekem za spolupráci a „posvěcení“ publikace, dále pánům Miroslavu Maurerovi, Evženu Amlerovi, Antonínu Hercogovi, Janu Horovi, Aleši Fialovi, Jiřímu Bázlerovi, Václavu Svobodovi, Antonu Lednickému a všem dalším, kteří se na vzniku knihy podíleli.

Autoři

Charakteristika futsalu

Futsal FIFA je sportovní kolektivní hra brankového typu. Cílem každého ze dvou družstev, které proti sobě v utkání nastupují, je dosáhnout společným předmětem, tj. míčem, branky (gólu) podle pravidel. Družstvo, které dá více branek, je vítězem. Takto by mohla znít definice futsalu FIFA, nicméně je třeba si ujasnit, co opravdovým futsalem FIFA je a co není.

Jedná se o sportovní hru (futsal FIFA má svá oficiální pravidla, instituce, které jej zastřešují, soutěže), která může na první pohled vypadat jako „fotbal v hale“. Dalo by se říci, že i to je pravda. Futsal FIFA jistě z fotbalu vychází, ovšem obdobně jako jeho další modifikace, např. sálová kopaná-futsal, beach soccer (plážová kopaná), minifotbal, halový fotbal, malá kopaná atd. Pro určení toho, co futsalem FIFA je a co není, je nutné uvést některé souvislosti a informace také o jiných zmíněných sportovních odvětvích, respektive „formách“ fotbalu, které futsal FIFA doplňují.

Sálová kopaná-futsal je zastřešená Světovou federací sálového fotbalu (AMF, dříve FIFUSA) a Evropskou federací sálového fotbalu (UEFS). V České republice jsou to dokonce dvě organizace, a to Česká federace sálového fotbalu-futsalu (ČFSF) a Svaz sálového fotbalu ČR – futsalu (SSF ČR). Hraje se v počtu čtyři hráči v poli a jeden brankář (s možností letmého střídání dalších), hřiště má maximální rozměry 40 m na délku a 20 m na šířku, míč o velikosti 58–60 cm na obvodu je uzpůsoben tak, aby se po pádu z výšky 2 m odrazil maximálně 30 cm. Branka měří 3 m na šířku a 2 m na výšku. Hrací doba je rozdělena na dva poločasy čistého času, každý trvá 20 minut, s přestávkou maximálně 10 minut. Pravidlo o ofsajdu zde neplatí (ČFSF, 2007).

Beach soccer neboli plážová kopaná je v ČR hrána pod patronací Asociace plážové kopané – Beach soccer Czech Republic (BSCR), která spolupracuje s ČMFS. Světové soutěže organizuje FIFA, která spolupracuje s Beach soccer world wide (BSWW). Hraje se v počtu čtyři hráči v poli a jeden brankář (s možností letmého střídání dalších) na písčité hrací ploše o maximálních rozměrech 37 m na délku a 28 m na šířku, se speciálním míčem o velikosti 68–70 cm na obvodu, který je odolný proti vodě. Rozměr branky je 5,5 m na šířku a 2,2 m na výšku. Hrací doba je rozdělena na tři třetiny, z nichž každá se hraje 12 minut, s přestávkami maximálně 3 minuty. Pravidlo o ofsajdu zde neplatí (BSCR, 2007).

Minifotbal je formou klasického fotbalu pro nejmladší registrované hráče v kategorii 6–10 let. Jedná se o fotbal přizpůsobený uvedené věkové kategorii a je zastřešen Českomoravským fotbalovým svazem (ČMFS). Vychází se ze zkušeností,

že po úpravě pravidel fotbalu jsou hráči minifotbalu daleko častěji ve styku s míčem, mají možnost více spolupracovat, protože hrají na menším prostoru apod. Počet hráčů je sedm v poli a jeden brankář (s možností letmého střídání dalších). Hrací plocha má rozměr jako polovina hrací plochy fotbalu. Vně této hrací plochy se praporekky vyznačí branková území. Hraje se míčem velikosti č. 4. Hrací doba je dva poločasy hrubého času, každý po 25 min, s desetiminutovou přestávkou. Platí obecná pravidla fotbalu, kromě pravidla o ofsajdu (ČMFS, 2007).

Malá kopaná je další formou fotbalu. Jedním z největších center malé kopané je v ČR Praha, kde je tato forma hrána pod názvem Hanspaulská liga. Zastřešující organizací je Pražský svaz malého fotbalu (dále PSMF). Malá kopaná se hraje v počtu pěti hráčů v poli a jeden brankář (s možností střídání dalších), na hřišti o maximálních rozměrech 54 m na délku a 30 m na šířku, s míčem velikosti č. 5 (jako na fotbal), popř. č. 4. Branka má rozměry 3 m na šířku a 2 m na výšku (popř. 3,8 m na 2,25 m). Hrací doba je rozdělena na dva poločasy hrubého času, každý po 30 minutách, s přestávkou maximálně 5 minut. Pravidlo o ofsajdu zde neplatí (PSMF, 2007).

Halový fotbal je v podstatě malá kopaná, která se hraje ve sportovních halách, většinou v zimním období, kdy je vhodným doplňkem tréninkového programu fotbalových družstev. Podstatou jsou pravidla fotbalu aplikovaná do haly, tj. dle konkrétních podmínek (velikost haly, věk hráčů atd.). Řídící orgán soutěže vždy rozhodne o přesném znění pravidel. Často bývají využívána některá pravidla z futbalu FIFA, sálového fotbalu-futsalu aj. V ČR probíhají v zimním období pod záštitou ČMFS mládežnická mistrovství a turnaje. Velmi oblíbená je tato forma kopané v podstatě už jen v německy mluvících zemích (Německo, Rakousko, Švýcarsko), kde se hraje na hrací ploše ohraničené mantinely, které jsou společně s brankami 5 × 2 m hlavním odlišujícím faktorem od jiných modifikací fotbalu v hale.

Další modifikace fotbalu jsou možné a realizují se jak v ČR, tak ve světě (např. 6+1, 7+1, indoor soccer v Americe a Kanadě aj.), nicméně jejich determinace jako sportovních her je přinejmenším diskutovatelná.

Futsal FIFA byl v ČR původně známý pod názvem *malý fotbal*. Ve světě se dříve používalo anglické označení Five-a-Side Football. Futsal FIFA je tedy sportovní hra zastřešená mezinárodními organizacemi FIFA, UEFA a v Čechách ČMFS. Za upozornění stojí, že futsal FIFA je velmi podobný sportovnímu odvětví – sálové kopané-futsalu, o čemž vypovídá i společné slůvko futsal v názvech obou odvětví (důvody jsou vysvětleny v dalších kapitolách). Dále budeme používat označení „futsal“ pouze v souvislosti s naším sportovním odvětvím – futsalem FIFA (futsalem tedy míváme v naší publikaci futsal FIFA). A právě o této sportovní hře bychom vás rádi informovali podrobněji.

Historie

Historie ve světě

Z historiografického hlediska má pochopitelně futsal FIFA (vzhledem k podobným herním a dalším charakteristikám, jako je společný předmět hry – míč, branky apod.) určitou část historie společnou s jinými formami malé kopané. V určitém okamžiku se však vývoj jednotlivých forem oddělil a každá pokračovala svou cestou. Z tohoto důvodu jsou některá data a události společné např. se *sálovým fotbal-futsalem*. Dalo by se říci, že *futsal FIFA* je přinejmenším institucionálně mladším sportovním odvětvím než *sálový fotbal-futsal*. Z tohoto důvodu se jeví užitečné uvést historii z komplexnějšího pohledu, aby čtenář získal přehled o tom, jak vznikaly malé formy kopané, tedy i *futsal FIFA*.

Začátky malých forem kopané sahají až do uruguayského Montevidea do roku 1930. Zde učitel tělesné výchovy Juan Carlos Ceriani navrhl pravidla pro fotbal v pěti hráčích v každém mužstvu pro utkání mládeže z YMCA (Young Men's Christian Association). Napsal první pravidla sálového fotbalu, která upravovala podstatu hry. Hrál pět hráčů v družstvu na basketbalovém hřišti bez postraních mantinelů, s míčem s tlumeným odrazem o velikosti ženského míče na házenou. Poté, co Ceriani uvedl hru v život, stala se záhy velmi populární v celé Jižní Americe, především v Brazílii (ČFSF, 2007; Kopal, 2008). Některým brazilským fotbalistům pomohlo hraní sálového fotbalu v kariéře – např. Pelé, Zico, Socrates, Bebeto, později Ronaldo, Ronaldinho, Kaka aj. rozvinuli své herní dovednosti právě hraním futsalu. V Evropě se hra začala prosazovat v 60. letech minulého století v důsledku přirozené a letité inklinace obyvatelstva k „pláckovým“ druhům fotbalu s menším počtem hráčů a také importu pravidel z Jižní Ameriky.

V padesátých letech minulého století vznikají v Jižní Americe národní federace sálové kopané a v roce 1971 byla v brazilském Sao Paulu ustavena Světová federace sálového fotbalu uváděná pod zkratkou FIFUSA. Zajímavostí je, že jejím prvním prezidentem byl Joao Havelange, budoucí dlouholetý prezident FIFA. FIFUSA se pokusila exportovat své pojetí sálového fotbalu do Evropy, kde se k němu přihlásili Španělé, Nizozemci, Portugalci, Italové a také tehdejší Čechoslováci. Některé z pramenů (např. Kopal, 2008) hovoří o obavách FIFA o ohrožení postavení „fotbalové rodiny“. Jedním z faktorů byl údajně fakt, že bude po celém světě přibývat sportovních hal a tudíž možností pro halové sporty. Jeden z dřívějších prezidentů FIFUSA Havelange se stal odpůrcem sálového fotbalu jako samostatného spor-

tovního odvětví. Naopak tehdejší šéf FIFUSA Januario d' Alesio se snažil dokázat, že sálový fotbal je svébytným sportovním odvětvím (Kopal, 2008).

Poté, v osmdesátých letech minulého století, začínají snahy o institucionalizaci dalších forem kopané. FIFA svolala v roce 1984 zasedání vedení všech významnějších organizací zabývajících se malými formami fotbalu. Zástupci organizace FIFUSA účast na tomto zasedání odmítli. Na MS v sálové kopané v Austrálii v roce 1988 spor mezi FIFA a FIFUSA vyvrcholil a následkem toho bylo vydání příkazu FIFA, aby se národní fotbalové federace od sálového fotbalu distancovaly – pod hrozbou přísných trestů. Některé prameny uvádějí vliv FIFA na bojkot médií australského šampionátu. FIFUSA deklarovala, že sálový fotbal je samostatným sportem, kterému nikdo nemůže brát právo na vlastní existenci (Čálek, 1989; Kopal, 2008).

FIFA reagovala v roce 1988 vydáním oficiálních pravidel *malého fotbalu* pro pět hráčů – pravidel „Five-a-Side Football“. Dále vyzvala národní federace, aby samostatně organizovaly soutěže dle těchto pravidel. Sama uspořádala v roce 1989 v Nizozemsku své první mistrovství světa. Současně se zástupci FIFA snažili nadále o integraci *sálové kopané* pod svá „křídla“. Byly vytvořeny integrační komise, které tomu měly napomoci, ale mimořádný kongres FIFUSA v listopadu 1989 nakonec integraci odmítl. V roce 1995 se začíná ze strany FIFA používat název Futsal. Spory byly i o tento název. Pro úplnost uvádíme, že název „futsal“ byl odvozen od portugalského „Futebol de Salao“, což doslovně znamená „fotbal v sále“ resp. v hale (Čálek, 1989; Kopal, 2008; ČFSF, 2007).

Po prvním MS ve *futsalu FIFA* v Nizozemsku v roce 1989 pořádá FIFA další světové šampionáty (1992 v Hongkongu, 1996 ve Španělsku, 2000 v Guatemale, 2004 na Tchaj-wanu, 2008 v Brazílii – poprvé již s 20 mužstvy místo původních 16). MS se koná jednou za čtyři roky. Evropské soutěže ve futsalu FIFA převzala UEFA. První ME se konalo v roce 1996 ve Španělsku (se šesti týmy) a první ročník UEFA Futsal cupu v roce 2001. UEFA Futsal cup je futsalová obdoba fotbalové Ligy mistrů a hraje se každoročně. Následovala ME v dvouletých cyklech, v letech 1999 opět ve Španělsku, 2001 v Rusku, 2003 v Itálii, 2005 v ČR, 2007 v Portugalsku (vždy s osmi týmy). V roce 2010 se bude ME konat v Maďarsku, již s dvanácti týmy. První ME U-21 (hráčů do 21 let) se konalo v roce 2008 v Rusku. Přehledy mistrů světa, mistrů Evropy, vítězů Futsal cupu jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Futsal FIFA se neustále rozvíjí, o čemž svědčí nejen stoupající počet zemí vysílajících své reprezentace a kluby do mezinárodních soutěží, ale i rostoucí počet hráčů a klubů ve světě. Podle podkladů FIFA provozuje v současnosti futsal cca 2 miliony registrovaných hráčů včetně žen. Permanentně probíhají rozvojové programy pro rozhodčí, trenéry a funkcionáře. Futsal se hraje od základních po vysoké

školy. Futsal FIFA se již v závěru minulého století stal na své vrcholné úrovni plně profesionálním sportem.

Tab. 1 Mistrři světa ve futsalu FIFA (FIFA, 2008)

Rok	Místo konání MS	Mistr světa
1989	<i>Nizozemí</i>	Brazílie
1992	<i>Hong Kong</i>	Brazílie
1996	<i>Španělsko</i>	Brazílie
2000	<i>Guatemala</i>	Španělsko
2004	<i>Tchaj-wan</i>	Španělsko
2008	<i>Brazílie</i>	Brazílie

Tab. 2 Mistrři Evropy ve futsalu FIFA (FIFA, 2008)

Rok	Místo konání ME	Mistr Evropy
1996	<i>Španělsko</i>	Španělsko
1999	<i>Španělsko</i>	Rusko
2001	<i>Rusko</i>	Španělsko
2003	<i>Itálie</i>	Itálie
2005	<i>Česká republika</i>	Španělsko
2007	<i>Portugalsko</i>	Španělsko

Tab. 3 Vítězové Futsal cupu (UEFA, 2008)

Sezona	Stát	Vítěz
2001/02	<i>Španělsko</i>	Playas de Castellon
2002/03	<i>Španělsko</i>	Playas de Castellon
2003/04	<i>Španělsko</i>	Interviu Bumerang
2004/05	<i>Belgie</i>	Action 21 Charleroi
2005/06	<i>Španělsko</i>	Interviu Bumerang
2006/07	<i>Rusko</i>	MFK Dinamo Moskva
2007/08	<i>Rusko</i>	MFK Ekaterinburg

Historie v českých zemích

Události uvedené v předchozí kapitole jsou vodítkem k pochopení vývoje futsalu v českých zemích. Opět je zde vazba s dalšími formami malé kopané, s následným úplným oddělením.

V šedesátých a sedmdesátých letech minulého století se u nás paralelně hrála jak tzv. *malá kopaná* v počtu 5+1, tak *sálový fotbal* v počtu 4+1. Pro zajímavost uvádíme, že *sálový fotbal-futsal* byl do našich zemí importován z Uruguaye v roce 1974 a ujal se pro něj název „*líný míč*“. Zastřešení našel pod tehdejším Svazem socialistické mládeže (SSM).

Malá kopaná v počtu 5+1 (dále jen *malá kopaná*) vznikala spontánně na venkovních plázcích a hřištích, když nebyl prostor a ani počet hráčů na hraní „velkého“ fotbalu. Dalším důvodem byla nezávislost na tehdejším komunistickém režimu, který omezoval shromažďovací právo a jednou z možností, kterou toleroval, byla sportovní činnost. V tuto dobu (konec šedesátých a především v sedmdesátých letech) se datuje vznik tzv. „Hanspaulské ligy – Hanspaulky“, jakožto předního představitele malé kopané (první oficiální ročník se hrál v r. 1971). Tato soutěž se těší velké oblibě v hlavním městě dodnes (přes 800 mužstev). Malá kopaná se ovšem hrála i v jiných regionech. Z malé kopané se poté oddělila část hráčů, která začala hrát pod SSM své soutěže v počtu 4+1, ovšem na venkovních hřištích (betonových, škvárových, písčitých, travnatých). Tato větev si nazvala svou formu kopání do míče **malým fotbalem**. Hrály se postupové soutěže o titul přeborníků republiky. Zprvu byla většina těchto družstev vytvářena účelově, pro sehrání postupových turnajů v rámci soutěží škol a podniků, ne pro dlouhodobou soutěž. Dlouhodobé soutěže se rodily až následně. Malá kopaná je tedy hlavním předchůdcem dnešního futsalu FIFA v ČR.

Následuje poměrně dynamický rozvoj *malého fotbalu* v osmdesátých letech. Akcí, která upoutala pozornost, bylo vůbec první mezistátní utkání tehdejší ČSSR proti Itálii v září 1988 ve Stráži pod Ralskem. Utkání skončilo výsledkem 4:4 (hrálo se na přírodní trávě, odvěta v Itálii 0:1). Sestavu našeho týmu tvořili: Kvasničák, Stejskal, Čihák, Hrubý, Hruška, Janoško, Kočan, Nagy, Rozhon Martin (C), Sklenář, Stříž. Trenéry byli pánové Josef Konta a Slávek Kupka. Po vydání pravidel FIFA pro „Five-a-Side Football“ v roce 1988 vyjádřil *malý fotbal* touhu po členství ve FIFA a mezinárodních soutěžích.

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 se nejvyšším představitelem stalo nově zvolené vedení *malého fotbalu* v čele s Petrem Fouskem (později se stal také předsedou komise futsalu UEFA a členem komise futsalu FIFA), který vystřídal

v předsednickém křesle Zdeňka Sluku. Nové vedení představilo nesmělou vizi, jejímž hlavním bodem byl vstup do struktur tehdejšího Českomoravského fotbalového svazu a také Československé fotbalové asociace. Toto přání se povedlo vyplnit v únoru 1991, kdy byl na valné hromadě Českomoravského fotbalového svazu přijat *malý fotbal* pod křídla ČMFS a byl oficiálně zakotven ve Stanovách ČMFS (předsedou byl tehdy František Chvalovský). Obdobně se tak stalo na Slovensku.

Na český *malý fotbal* tehdy dohlížel z pozice sekretáře fotbalového svazu Pavel Kouba. Následovaly důležité změny, jako byl počítačový registrační proces a evidence soutěží, tvorba legislativy (mj. byl schválen Statut malého fotbalu) atd. V roce 1992 se reprezentace pokoušela neúspěšně kvalifikovat na MS do Hong Kongu. Nicméně i tato neúspěšná kvalifikace velmi napomohla k dalšímu vývoji v našich zemích. Vznikem samostatné ČR v roce 1993 pokračuje *malý fotbal* již pod ČMFS. Vrcholným orgánem je komise malého fotbalu ČMFS, která se hlásí po vzoru fotbalu k programům FIFA a UEFA. Významným krokem je přechod z venkovního prostředí do sportovních hal na nejvyšších soutěžních úrovních od roku 1992. V roce 1993 je odehrán nultý ročník celostátní ligy, který je následován prvním oficiálním v sezoně 1993–1994 a tato soutěž se hraje dosud (tab. 4).

V roce 1994 byla prezentována nová koncepce rozvoje, s důrazem na silný reprezentační tým, stabilní strukturu soutěží, podporu regionálního futsalu, nárůst hráčské základny, vzdělávání trenérů, rozhodčích a tréninkový proces. Jsou realizována jednání po celé ČR se snahou unifikovat malé formy kopané. Podařilo se využít nezávisle existujících struktur amatérských soutěží v malých formách fotbalu jako zdroje pro rychlé získání mužstev do soutěží. Neúspěchem skončila jen jednání se *Svazem sálového fotbalu* o začlenění *sálového fotbalu* do struktur ČMFS (sloučení *malé a sálové kopané*). Letité úsilí a následný vzestup přivedlo český futsal FIFA do první desítky ve světě i v Evropě. Reprezentace se od roku 2001 probojovala na všechny evropské šampionáty (4× po sobě, bronz na ME 2003) a dvakrát na MS (2004, 2008). Permanentně pokračují další reformy a programy (rozšíření play-off, futsal stabilně v TV aj.), postavené na divácké, mediální a marketingové přitažlivosti tohoto sportu.

Obdobně jako na mezinárodním poli, dochází i u nás ke střetům a sporům *futsalu FIFA* se *sálovým fotbalem*. Řada hráčů hrála obě tato sportovní odvětví a docházelo k různým zákazům startu v konkurenčním odvětví. Nejznámějším je zřejmě spor o název – o slůvko „*futsal*“, který trval několik let a probíhal paralelně u soudu a u Úřadu průmyslového vlastnictví. Soud dospěl k verdiktu, že SSF má používat název pro své soutěže *sálový fotbal-futsal* a ČMFS má užívat označení *futsal FIFA*.

Úřad průmyslového vlastnictví název „futsal“ po zaregistrování SSF vymazal po urgenci ČMFS. Další střety proběhly na půdě Českého olympijského výboru, kde SSF neuspěl s žádostí o vstup, protože ČMFS již je členem. Obdobně bylo naloženo s žádostí SSF o vstup do Českého svazu tělesné výchovy.

Tab. 4 Mistři ČR ve futsalu FIFA (Srb, 2008)

Sezona	Mistr ČR
1993	Ajax Novesta Zlín
1993/94	IFT C. Ostrava
1994/95	IFT C. Ostrava
1995/96	Defect Praha
1996/97	Mikeska Ostrava
1997/98	Mikeska Ostrava
1998/99	Viktoria Žižkov
1999/00	TS Bakov nad Jizerou
2000/01	Pramen Havlíčkův Brod
2001/02	CC Jistebník
2002/03	Nejzbach Vysoké Mýto
2003/04	Era-pack Chrudim
2004/05	Era-pack Chrudim
2005/06	CC Jistebník
2006/07	Era-pack Chrudim
2007/08	Era-pack Chrudim

Současnost

Instituce a soutěže v ČR

V současné době je futsal FIFA v ČR zastřešen Svazem futsalu ČMFS (dále jen SF ČMFS), který je dle svého statutu „je jediným a výhradním organizátorem a představitelem fotbalu o pěti hráčích (mezinárodně „futsal“, anglicky „Five-a-Side Football“, česky dříve malý fotbal) v České republice, a to v halách i na venkovních hřištích. Je součástí ČMFS a navazuje na letitou tradici tohoto druhu fotbalu na území ČR, na činnost někdejší Československé fotbalové asociace v této oblasti a dosavadní činnost Komise futsalu ČMFS“ (ČMFS, 2001).

Vrcholným orgánem SF je komise futsalu, která vytváří své odborné subkomise – sportovně-technickou, disciplinární, rozhodčích, delegátů, mládeže, matriční, trenérsko-metodickou, smírčí a arbitrážní, mediální, regionální, pohárovou, ekonomicko-marketingovou, plážového fotbalu. SF se člení podle územního principu na úroveň republikovou (celostátní), krajskou, okresní a místní (městskou). Účelem územních součástí SF je řídit soutěže a plnit poslání SF ČMFS na úrovni své územní působnosti. O přímé podobě územního členění rozhoduje KF ČMFS (ČMFS, 2001).

Počet klubů sdružených ve SF je 2251 a celkový počet registrovaných hráčů je 46 449 ke – dni 10. 9. 2008 (Pecánek, 2008). Soutěže, které jsou v současné době hrány v ČR v kategorii mužů, jsou: První celostátní liga, Druhá liga (o dvou skupinách), divizní soutěže (v šesti skupinách), krajské přebory, okresní přebory a třídy v jednotlivých okresech, obvodech.

Vítěz první celostátní ligy je mistrem ČR ve futsalu FIFA pro daný rok. První liga je hrána s dvanácti účastníky, kdy se jednotlivá družstva utkávají systémem každý s každým, dvakrát (doma a venku). Poté prvních osm družstev postoupí do play-off, kde se hraje již vyřazovací systém na dvě či tři vítězná utkání (čtvrtfinále, semifinále, finále). Družstva na jedenáctém a dvanáctém místě sestupují do příslušné skupiny druhé ligy. Obě skupiny druhých lig jsou hrány pouze systémem každý s každým dvakrát (doma a venku). Postupují vždy vítězové obou skupin druhých lig. Obdobně jako ve fotbalu je hrána i druhá nejprestižnější soutěž, kterou je Pohár ČMFS. Hraje se vyřazovacím systémem od okresních kol přes krajská až po celostátní – vždy na jedno utkání, jehož vítěz postupuje do dalšího kola, poražený v soutěži končí.

Soutěže žen jsou organizovány jednorázově, s vyvrcholením v podobě turnaje o mistra ČR. Mládežnické soutěže jsou organizovány v kategoriích do šestnácti a do osmnácti let formou série turnajů, které vyústí ve finálový souboj o mistra ČR v dané věkové kategorii. Jednorázově se uskutečňuje mistrovství ČR pro kategorie od osmi do čtrnácti let.

Reprezentaci ČR zastupují na mezinárodní scéně v současné době výběr mužů (A tým ČR), výběr hráčů do 21 let (tým U-21 ČR) a hráčů do devatenácti let (tým U-19 ČR). První mezistátní utkání má již za sebou reprezentační družstvo žen. Postupně se utvářejí další, především mládežnické reprezentační celky. Na akademické mezinárodní soutěže se sestavuje reprezentace z řad studentů vysokých škol.

Jako každé sportovní odvětví má i futsal své výjimečné osobnosti, které se zasloužily o jeho propagaci, rozvoj a úspěchy. Jedná se o funkcionáře, hráče, rozhodčí, delegáty a další osobnosti, bez jejichž práce by futsal nebyl tam, kde se v současné době nachází. Významnou osobností, která se podílela na zrodu oficiálních soutěží ve světě i u nás, je **Petr Fousek** (v minulosti dlouholetý předseda SF a komise futsal UEFA, člen komise futsal v FIFA, současný čestný předseda SF, delegát UEFA, instruktor FIFA). U zrodu českého futsal byli i **Otakar Mestek** (současný předseda SF) a **Radek Kliker** (funkcionář SF na různých postech). Futsal

Obř. 3 Reprezentace ČR v roce 2008